

บทที่ 2

นโยบายของรัฐบาลสิงคโปร์ในด้านต่าง ๆ กับการสร้างสำนึกความเป็นชาติ ของสิงคโปร์

เรา พลเมืองชาวสิงคโปร์ขอให้ปฏิญาณกับตนเองในความเป็นหนึ่งเดียวของ
ประชาชน โดยไม่คำนึงถึงเชื้อชาติ ภาษาและศาสนา เพื่อสร้างสังคม
ประชาธิปไตยที่อยู่บนพื้นฐานของความยุติธรรมและความเสมอภาค เพื่อ
บรรลุถึงความสุขความสำเร็จและการพัฒนาเพื่อชาติของเรา

คำปฏิญาณหน้าเสาธงของนักเรียนสิงคโปร์ (The Singapore Pledge)¹

เมื่อสงครามโลกครั้งที่ 2 สิ้นสุดลง สิงคโปร์กลับไปอยู่ภายใต้การปกครองของอังกฤษ
อีกครั้ง อังกฤษให้อำนาจชาวสิงคโปร์ในการมีส่วนร่วมในการปกครองด้วยการจัดการเลือกตั้ง
สมาชิกสภาธิบดีบัญญัติขึ้นใน ค.ศ. 1948 ต่อมา มีการจัดการเลือกตั้งใน ค.ศ.1955 สิงคโปร์อยู่
ภายใต้การปกครองรัฐบาลของเดวิด มาร์แชลล์ (David Marshall) แห่งพรรคแนวร่วมกรรมกร
มาร์แชลล์พยายามเรียกร้องให้สิงคโปร์ได้รับสถานะการปกครองตนเองจากอังกฤษ แต่อังกฤษไม่
เห็นด้วย เขาจึงลาออกจากตำแหน่ง ต่อมา รัฐบาลของลิมยิวฮอก (Lim Yew Hock) ซึ่งมาจาก
พรรคแนวร่วมกรรมกรเช่นเดียวกัน ก็พยายามเรียกร้องในลักษณะเดียวกันอีกครั้ง ซึ่งการเรียกร้อง
ในครั้งนี้ประสบผลสำเร็จ การเลือกตั้งจึงจัดขึ้นใน ค.ศ.1959²

ในช่วงปลายทศวรรษ 1950 ลีควนยิวแห่งพรรคกิจประชาชนได้วางแผนการสำหรับ
สิงคโปร์หลังสิ้นสุดยุคอาณานิคมว่าจะเป็นส่วนหนึ่งของสหพันธรัฐมลายา ต่อมาเมื่อสิงคโปร์ได้รับ
สถานะการปกครองตนเองจากอังกฤษ ค.ศ.1959 รัฐบาลของลีควนยิวพยายามเตรียมความ
พร้อมสำหรับชาวสิงคโปร์เพื่อรวมกับสหพันธรัฐมลายา ยกตัวอย่าง การกำหนดให้ภาษามลายู

¹ Ministry of Information and the Art, Singapore Facts and Pictures 2000,
(Singapore : Singapore Continental Press Pte Ltd, 2000), p. 12.

² ไควน เฟื่องเกษม, “การเมืองการปกครองของสิงคโปร์”, ใน เอเชียตะวันออกเฉียงใต้ การเมืองการปกครองหลังสิ้นสุดสงครามเย็น. สีดา สอนศรี บรรณาธิการ, พิมพ์ครั้งที่ 2,
(กรุงเทพฯ : คณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2544), น. 279-280.

เป็นภาษาแห่งชาติเพียงภาษาเดียว ในที่สุด สิงคโปร์ก็รวมกับสหพันธรัฐมาลายา ซาบาห์และซาราวักกลายเป็นสหพันธรัฐมาเลเซีย สาเหตุที่ลี้กวนยิวต้องการรวมกับสหพันธรัฐมาลายานั้นเนื่องมาจากสิงคโปร์เป็นประเทศที่มีทรัพยากรธรรมชาติจำกัด การรวมกับสหพันธรัฐมาลายาก่อให้เกิดเสถียรภาพทางการเมืองและผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจ คือ สามารถช่วยแก้ไขปัญหาคูคัมภีร์จากคอมมิวนิสต์และแสวงหาตลาดที่มีขนาดใหญ่เพื่อรองรับสินค้าอุตสาหกรรมที่กำลังเกิดขึ้นตามแผนการพัฒนาประเทศให้เป็นอุตสาหกรรมของสิงคโปร์ สิงคโปร์จึงรวมเป็นส่วนหนึ่งของสหพันธรัฐมาเลเซียใน ค.ศ.1963 แต่ไม่ถึง 3 ปี สิงคโปร์ก็แยกตัวออกจากสหพันธรัฐมาเลเซีย กลายมาเป็นรัฐชาติใหม่³ ในวันที่ 9 สิงหาคม ค.ศ.1965 โดยเรียกชื่อประเทศอย่างเป็นทางการว่า “สาธารณรัฐสิงคโปร์” (The Republic of Singapore)

ปัญหาหนึ่งที่สิงคโปร์เผชิญหลังจากแยกตัวออกจากสหพันธรัฐมาเลเซียคือ ปัญหาการสร้างสำนึกความเป็นชาติ กล่าวคือ ความเป็นพหุสังคมของสิงคโปร์เป็นเงื่อนไขหนึ่งที่สำคัญต่อการสร้างสำนึกความเป็นชาติ ดังนั้น ภารกิจหลักของนายกรัฐมนตรีลี้กวนยิว คือ การทำให้แต่ละเชื้อชาติรู้สึกไม่แบ่งแยก มีความเสมอภาคและสำนึกร่วมกันว่าเป็นชาวสิงคโปร์ ด้วยเหตุนี้รัฐบาลจึงพยายามสร้างสิ่งต่าง ๆ ที่เป็นรูปธรรมเพื่อให้เกิดสำนึกต่อความเป็นชาติสิงคโปร์ เช่น ธงชาติ เพลงชาติ ดอกไม้ประจำชาติ รวมทั้งคำปฏิญาณข้างต้นที่ถูกร้องทุกวันในโรงเรียน และด้วยความเป็นสังคมแห่งผู้อพยพและพหุสังคมนั้น นโยบายการสร้างสำนึกความเป็นชาติของสิงคโปร์จึงเน้นไปที่การผสมผสานนโยบายหลายด้านเข้าด้วยกัน

³ Chua Beng Huat and Eddie C. Y. Kua, The Making of New Nation : Culture Construction and National Identity in Singapore, (Singapore : Department of Sociology, National University of Singapore, 1991), p. 6.

1. การสร้างสำนึกความเป็นชาติโดยผ่านการมีส่วนร่วมทางการเมือง

รัฐธรรมนูญแห่งสาธารณรัฐสิงคโปร์ ค.ศ. 1965 ได้กำหนดให้สิงคโปร์ปกครองตามระบอบประชาธิปไตยแบบรัฐสภา ซึ่งมีสถาบันทางการเมืองประกอบด้วย 3 ฝ่าย ได้แก่ ฝ่ายบริหาร ฝ่ายนิติบัญญัติและสถาบันตุลาการ ฝ่ายบริหารประกอบด้วยนายกรัฐมนตรีและคณะรัฐมนตรี ส่วนฝ่ายนิติบัญญัตินั้น อำนาจนิติบัญญัติเป็นของรัฐสภา ซึ่งรัฐสภาของสิงคโปร์มีรูปแบบสภาเดี่ยว ซึ่งรัฐสภาของสิงคโปร์นั้นประกอบด้วยสมาชิก 3 ประเภท ได้แก่ สมาชิกที่มาจากกาเลือกตั้ง (Member of Parliament : MP) สมาชิกที่มาจากกาแต่งตั้ง (Nominated Member of Parliament : NMP) และสมาชิกรัฐสภาที่มีได้เป็นตัวแทนจากเขตเลือกตั้งใดโดยเฉพาะ (Non-Constituency Member of Parliament : NCMP) ส่วนสถาบันตุลาการมีศาลสูงสุดและศาลระดับรองเป็นผู้ใช้อำนาจทางตุลาการซึ่งเป็นอิสระจากการควบคุมของฝ่ายบริหาร⁴

การที่ประชากรแต่ละเชื้อชาติมีการเปลี่ยนแปลงอย่างต่อเนื่องทำให้ในช่วง 2 ทศวรรษที่ผ่านมา ชาวมลายูมีจำนวนที่เปรียบเทียบกับเชื้อชาติอื่นน้อยลง พรรคกิจประชาชนที่นำโดยนายกรัฐมนตรีลีควงยิวมีความระมัดระวังในเรื่องจำนวนสมาชิกพรรคที่เป็นชาวมลายูเป็นอย่างมาก ทั้งนี้เนื่องจากจำนวนคนรุ่นใหม่ที่มีสิทธิ์ในการออกเสียงที่ไม่ใช่ชาวมลายูมีจำนวนเพิ่มมากขึ้น ซึ่งคนเหล่านี้ไม่มีความทรงจำหรือประสบการณ์เกี่ยวกับการเข้าร่วมกับสหพันธรัฐมาเลเซียรวมทั้งนโยบายของคณะกรรมการเพื่อการพัฒนาที่อยู่อาศัยนั้นได้สนับสนุนให้ผู้อาศัยที่ไม่ใช่ชาวมลายูสามารถเข้ามาอยู่ในพื้นที่ที่มีชาวมลายูอาศัยอยู่ได้ ภายใต้สถานการณ์เช่นนี้เป็นไปได้ว่าจำนวนตัวแทนที่เป็นชาวมลายูในรัฐสภาจะลดจำนวนลง ดังนั้น จึงกล่าวได้ว่าโครงสร้างทางการเมืองเกี่ยวกับการเลือกตั้งที่ทุกคนสามารถลงคะแนนได้หนึ่งเสียงนั้นมีผลทำให้ผู้แทนของชาวมลายูลดจำนวนลง นอกจากนี้ ผลจากการเลือกตั้งหลายครั้งได้แสดงให้เห็นว่าคะแนนเสียงที่ลงให้กับผู้ลงสมัครชาวมลายูลดน้อยลงเมื่อเปรียบเทียบกับผู้ลงสมัครชาวจีน ท้ายที่สุดจะมีแนวโน้มเป็นไปได้ว่าชาวมลายูจะถูกผลักดันให้อยู่ชายขอบซึ่งเป็นการส่งสัญญาณในทางลบแก่ประเทศเพื่อนบ้าน แนวทางการแก้ไขคือ การจัดผู้ลงสมัครที่ประกอบด้วยผู้ลงสมัครที่เป็นชาวสิงคโปร์เชื้อสายจีน

⁴ โคริน เฟื่องเกษม, “การเมืองการปกครองของสิงคโปร์”, ใน เอเชียตะวันออกเฉียงใต้ การเมืองการปกครองหลังสิ้นสุดสงครามเย็น, น. 282-284.

และชนกลุ่มน้อยทางเชื้อชาติ เช่น ชาวมลายูและอินเดียนสมัครรับเลือกตั้ง ซึ่งจะเป็นการรับประกันว่าจำนวนผู้แทนในรัฐสภามาจากกลุ่มทางเชื้อชาติที่เป็นชนกลุ่มน้อยอย่างแท้จริง⁵

สมาชิกรัฐสภาที่มาจากกาเลือกตั้งในประเภทแรก ประกอบด้วยสมาชิกจำนวน 81 คน ซึ่งสมาชิก 21 คนมาจากการชนะการเลือกตั้งในเขตเลือกตั้งเดี่ยว (Single-member constituency) 21 เขตๆ ละ 1 คน และสมาชิกรัฐสภาที่เหลืออีก 60 คน มาจากการชนะการเลือกตั้งในเขตการเลือกตั้งกลุ่ม (Group Representation Constituency : GRC) 15 เขตๆ ละ 4 คน การสมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกรัฐสภาแบบนี้ผู้สมัครต้องสมัครเป็นกลุ่ม ซึ่งในแต่ละกลุ่มประกอบด้วยผู้สมัครจากพรรคการเมืองเดียวกัน หรือประกอบด้วยผู้สมัครอิสระทั้ง 4 คนก็ได้ โดยผู้สมัครอย่างน้อย 1 คน ในกลุ่มต้องเป็นชนกลุ่มน้อย เช่น ชาวมลายู ชาวอินเดียนหรือเชื้อชาติอื่น ๆ ในสิงคโปร์⁶

วัตถุประสงค์ของการกำหนดจำนวนสมาชิกรัฐสภาตามลักษณะเขตการเลือกตั้งดังกล่าวนี้เพื่อเป็นหลักประกันว่าในรัฐสภาจะมีตัวแทนของคนเชื้อชาติต่าง ๆ เนื่องจากสิงคโปร์เป็นประเทศที่มีความหลากหลายทางเชื้อชาติและทุกเชื้อชาติควรจะมีส่วนร่วมทางการเมือง⁷ รวมทั้งสมาชิกในพรรคการเมืองก็ต้องประกอบด้วยชนทุกเชื้อชาติ ดังที่ ศักดา ปรางค์ประทานพร ได้กล่าวถึงในหนังสือที่เขียนเกี่ยวกับลี กวน ยูว่า

พรรคกิจประชาชนมีการจัดวางรูปแบบการบริหารพรรคอย่างดียิ่ง ไม่มีการแบ่งเชื้อชาติ ศาสนา ตำแหน่งต่าง ๆ เช่น ประธานพรรค รองเลขาธิการพรรค กรรมการบริหารพรรคล้วนคัดเลือกมาจากผู้ที่มีความสามารถ สมาชิกพรรคมีโอกาสเท่าเทียมกันที่จะก้าวขึ้นสู่ตำแหน่งสูง ๆ ทางการเมือง ไม่ว่าจะบุคคลนั้นจะเป็นชาวจีน ชาวมลายูหรือชาวอินเดียนก็ตาม⁸

การมีส่วนร่วมทางการเมืองโดยไม่มีกีดกันด้านเชื้อชาตินั้นมีผลทำให้ชาวสิงคโปร์ทุกเชื้อชาติมีสำนึกว่าเป็นพลเมืองของประเทศสิงคโปร์โดยมีสิทธิร่วมกันในฐานะเจ้าของประเทศ

⁵ Nicholas Tarling, The Cambridge History of Southeast Asia. Vol. 2. The 19th – 20th Centuries, (U.K. : Cambridge University Press, 1992), pp. 453-454.

⁶ ไคริน เพ็ญเกษม, “การเมืองการปกครองของสิงคโปร์”, ใน เอเชียตะวันออกเฉียงใต้ การเมืองการปกครองหลังสิ้นสุดสงครามเย็น, น.286-287.

⁷ เรื่องเดียวกัน, น. 287.

⁸ ศักดา ปรางค์ประทานพร, ลี กวน ยู กับการสร้างชาติสิงคโปร์, (กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์พฤศจิกายน, 2544), น. 93.

2. การสร้างสำนึกความเป็นชาติโดยผ่านการตั้งกลุ่มต่างๆ ในสังคม

กลุ่มกิจการเมืองที่สำคัญมีสามกลุ่ม สำหรับกลุ่มแรกนั้น ได้แก่ ศูนย์ชุมชน (Community Centres) ซึ่งเริ่มก่อตั้งขึ้นตั้งแต่ภายหลังสงครามโลกครั้งที่ 2 เพื่อส่งเสริมการพัฒนาชุมชนทางด้านเศรษฐกิจและสังคม รวมถึงกระตุ้นการมีส่วนร่วมของประชาชนระดับกลางในระบบประชาธิปไตย ระยะเวลาแรกศูนย์ชุมชนอยู่ภายใต้การดูแลของกระทรวงสวัสดิการสังคม ต่อมาใน ค.ศ. 1965 ได้มีการจัดตั้งสมาคมของประชาชน (People's Association) ให้รับผิดชอบศูนย์ชุมชนทั้งหลายทั่วประเทศ โดยมีหน้าที่หลักคือ ส่งเสริมการมีส่วนร่วมของชาวสิงคโปร์ในกิจกรรมต่างๆ ทั้งด้านสังคม วัฒนธรรม การศึกษา และกีฬา เพื่อให้เกิดความรู้สึกเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันภายใต้พหุสังคม ไม่มีการแบ่งแยกผลประโยชน์ตามกลุ่มเชื้อชาติ นอกจากนี้ สมาคมดังกล่าวยังมีหน้าที่ฝึกอบรมประชาชนให้มีความเป็นผู้นำ ยึดมั่นในเอกลักษณ์ของชาติและอุทิศงานเพื่อบริการชุมชน ในการนี้มีการจัดตั้งคณะกรรมการจัดการศูนย์ชุมชน (Management Committees) ขึ้นเพื่อทำหน้าที่ส่งเสริมการมีส่วนร่วมทางการเมืองของชุมชนต่างๆ เป็นสำคัญ

กลุ่มที่สอง ได้แก่ คณะกรรมการที่ปรึกษาพลเมือง (The Citizens Consultative Committees) ถูกจัดตั้งครั้งแรกในเดือนมกราคม ค.ศ. 1965 ให้มีบทบาทหน้าที่เป็นผู้รวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับความต้องการของประชาชนในทุกชุมชนและจัดทำเป็นข้อเสนอแนะแก่รัฐบาล รวมถึงกำหนดนโยบายเพื่อตอบสนองความต้องการดังกล่าว แล้วจึงแจ้งให้ประชาชนทราบถึงนโยบายและการดำเนินการของรัฐบาลในเรื่องนั้นๆ ตลอดจนทำหน้าที่ส่งเสริมให้ชาวสิงคโปร์เป็นพลเมืองดีตามแนวทางของรัฐบาล

กลุ่มที่สาม ได้แก่ คณะกรรมการผู้อยู่อาศัยในอาคารเคหะของรัฐ (Residents' Committees) ชาวสิงคโปร์มากกว่าร้อยละ 80 อาศัยอยู่ในอาคารซึ่งก่อสร้างโดยคณะกรรมการพัฒนาอาคารเคหะ (Housing and Development Board) ดังนั้น รัฐบาลจึงสนับสนุนให้มีคณะกรรมการประจำอาคารเคหะต่างๆ ทั่วประเทศเพื่อทำหน้าที่ประสานงานให้เจ้าหน้าที่ทราบถึงปัญหาต่างๆ ทางด้านกายภาพในด้านอาคารที่พักอาศัย และร่วมกันรักษาความปลอดภัยในที่พัก เช่น ป้องกันอาชญากรรม การบุกรุก ปัญหายาเสพติด เป็นต้น ตลอดจนร่วมกันจัดกิจกรรมทางสังคม วัฒนธรรม และการกีฬาเพื่อส่งเสริมความรู้สึกแห่งความเป็นเพื่อนบ้านที่ดีต่อกัน และความกลมกลืนทางด้านเชื้อชาติ⁹

⁹ เรื่องเดียวกัน.

นับตั้งแต่ทศวรรษที่ 1990 เป็นต้นมา สิงคโปร์มี “สมาคมผลประโยชน์” (Interest Associations) ซึ่งจัดตั้งขึ้นโดยรัฐบาลเพื่อส่งเสริมความก้าวหน้าทางเศรษฐกิจและยกฐานะทางสังคมของกลุ่มเชื้อชาติต่าง ๆ สนับสนุนด้านการศึกษาซึ่งเริ่มจากกลุ่มชาวมลายู¹⁰ โดยมีรัฐมนตรีว่าการกิจการมุสลิมซึ่งมีเชื้อสายมลายูดำรงตำแหน่งเป็นประธาน รัฐบาลหวังจะให้สถานที่นี้เป็นเวทีสำหรับระดมการสนับสนุนจากชุมชนชาวมลายูที่มีต่อนโยบายของรัฐบาล และต่อมาใน ค.ศ.1996 รัฐบาลได้สนับสนุนให้ก่อตั้งสมาคมนักวิชาชีพชาวมลายู (Association of Malay Professionals) ขึ้นซึ่งประกอบด้วยชาวมลายูที่มีการศึกษาสูง¹¹

ต่อมาใน ค.ศ. 1999 รัฐบาลสนับสนุนการจัดตั้งสภาให้ความช่วยเหลือในการพัฒนาชาวจีน (Chinese Development Assistance Council) ขึ้น เพื่อช่วยเหลือชาวจีนที่ยากจนในประเทศ โดยมีนายกรัฐมนตรีโก๊ะจ๊กตง ดำรงตำแหน่งประธานและมีรัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่างประเทศดำรงตำแหน่งประธานคณะกรรมการที่ปรึกษา อาจกล่าวได้ว่าในช่วงปลายทศวรรษที่ 1990 เป็นต้นมา รัฐบาลสิงคโปร์ค่อนข้างเอาใจใส่ชาวจีนซึ่งเป็นคนส่วนใหญ่ในสังคม ดังจะเห็นได้ว่าในเวลาต่อมารัฐบาลสิงคโปร์พยายามสนับสนุนให้ชาวจีนในสิงคโปร์มีความเป็นจีนหรือเป็นชาวเอเชียมากขึ้น โดยการส่งเสริมการสอนภาษาจีนกลาง การนับถือลัทธิขงจื้อ การกระตุ้นให้คนจีนมีบุตรมากขึ้นเพื่อเพิ่มประชากรในกลุ่มเชื้อชาตินี้ ตลอดจนการสนับสนุนนโยบายรับชาวจีนฮ่องกงให้อพยพมาตั้งถิ่นฐานในสิงคโปร์¹² นอกจากนี้รัฐบาลยังสนับสนุนการก่อตั้งสมาคมพัฒนาชาวอินเดียในสิงคโปร์ (Singapore Indian Development Association) ขึ้น เพื่อยกฐานะชาวอินเดียโดยอาศัยนโยบายการศึกษาเช่นเดียวกับกลุ่มอื่น ๆ¹³

เนื่องจากสิงคโปร์เป็นประเทศเกิดใหม่ที่มีพื้นที่และประชากรจำกัด และมีลักษณะเป็นพหุสังคม ดังนั้น การสร้างความเป็นหนึ่งเดียวระหว่างกลุ่มเชื้อชาติต่าง ๆ จึงเป็นสิ่งจำเป็นสำหรับความอยู่รอดของประเทศ ในระยะแรกนั้นรัฐบาลมีนโยบายหลีกเลี่ยงการกล่าวถึงประเด็นความแตกต่างทางด้านศาสนา ภาษาและเชื้อชาติ แต่ในทศวรรษ 1990 เป็นต้นมา รัฐบาลสิงคโปร์มีนโยบายสร้างความสมดุลระหว่างกลุ่มเชื้อชาติต่าง ๆ โดยสนับสนุนให้แต่ละกลุ่มมีสมาคมหรือ

¹⁰ โครีน เฟื่องเกษม, “การเมืองการปกครองของสิงคโปร์”, ใน เอเชียตะวันออกเฉียงใต้ การเมืองการปกครองหลังสิ้นสุดสงครามเย็น, น. 303-304.

¹¹ เรื่องเดียวกัน, น. 304-305.

¹² เรื่องเดียวกัน, น. 305.

¹³ เรื่องเดียวกัน.

กลุ่มผลประโยชน์ของตนเอง และในขณะเดียวกันกลุ่มเหล่านี้ก็เป็นช่องทางที่ทำให้รัฐบาลสามารถดำเนินนโยบายให้ประสบผลสำเร็จ¹⁴

การที่มีกลุ่มต่าง ๆ ทำหน้าที่ในการช่วยเหลือและพัฒนาชาวสิงคโปร์เชื้อชาติต่าง ๆ โดยส่วนใหญ่แล้วได้รับการสนับสนุนจากรัฐบาลนั้นทำให้ชาวสิงคโปร์เห็นว่ารัฐบาลให้การดูแลและช่วยเหลือโดยไม่คำนึงถึงเชื้อชาติ ซึ่งเป็นผลดีต่อการสร้างสำนึกว่าตนเป็นส่วนหนึ่งของประเทศสิงคโปร์

¹⁴ เรื่องเดียวกัน, น. 305-306.

3. การสร้างสำนึกความเป็นชาติโดยการจัดการเรื่องที่อยู่อาศัย

สืบเนื่องมาจากการปกครองของอาณานิคมอังกฤษได้ส่งผลให้สภาพสังคมสิงคโปร์มีลักษณะเป็นสังคมผู้อพยพและมีความหลากหลายทางเชื้อชาติ ซึ่งประกอบด้วยผู้อพยพชาวจีน ชาวอินเดีย ชาวมลายูและอื่น ๆ ซึ่งแต่ละกลุ่มเชื้อชาติต่างมีวิถีชีวิต ภาษา ศาสนาและวัฒนธรรมที่แตกต่างกัน อังกฤษจึงจัดทำร่างผังเมืองของสิงคโปร์เพื่อกำหนดเขตย่านที่อยู่อาศัยแยกตามกลุ่มเชื้อชาติ ได้แก่ ย่านชาวยุโรป ย่านชาวจีน ย่านชาวมลายู ย่านชาวอินเดียและย่านชาวอาหรับ ดังข้อความ

. . . แรฟเฟิลส์ได้มอบหมายให้คณะกรรมการฝ่ายจัดสรรที่ดินและคณะกรรมการเมือง (Town Committee) ซึ่งแต่งตั้งในวันที่ 4 พฤศจิกายน ค.ศ. 1822 ทำหน้าที่กำหนดเขตเมืองและจัดวางผังเมืองตามที่เขาร่างไว้จนเสร็จสมบูรณ์ใน ค.ศ. 1828 และตีพิมพ์ผังเมืองดังกล่าวโดยเริ่มจากสองฝั่งของแม่น้ำสิงคโปร์ กล่าวคือ ฝั่งทิศตะวันออกเฉียงเหนือของแม่น้ำสิงคโปร์ให้เป็นเขตอาคารที่ทำการของทางราชการและย่านที่อยู่อาศัยของชาวยุโรป เหนือขึ้นไปให้เป็นย่านที่อยู่อาศัยของชาวอาหรับและชาวมุสลิม ส่วนในฝั่งทิศตะวันตกเฉียงใต้ของแม่น้ำสิงคโปร์ให้เป็นย่านที่อยู่อาศัยของชาวจีน และย่านที่อยู่อาศัยของชาวมลายูให้อยู่ถัดจากย่านชาวจีนไปทางทิศใต้ตลอดแนวชายหาดและช่องแคบต่างๆ สำหรับย่านที่อยู่อาศัยของชาวอินเดียให้ตั้งอยู่ถัดจากย่านชาวจีนเข้าไปทางตอนในของเกาะสิงคโปร์¹⁵

หลังจากลี้กวนยิวได้เข้ามาบริหารสิงคโปร์ ค.ศ. 1959 ฝ่ายบริหารได้ดำเนินการจัดการแก้ไขปัญหาการขาดแคลนที่อยู่อาศัยและแหล่งที่อยู่อาศัยเสื่อมโทรมเป็นอันดับแรก ปัญหาดังกล่าวส่วนหนึ่งเป็นผลมาจากการเข้ายึดครองสิงคโปร์ของกองทัพญี่ปุ่นในช่วงสงครามโลกครั้งที่ 2 ซึ่งสร้างความเสียหายให้แก่สิงคโปร์เป็นอย่างมาก กล่าวคือ มีการทำลายสาธารณสมบัติและที่อยู่อาศัยของประชาชนซึ่งก่อให้เกิดสภาพเสื่อมโทรมที่พบเห็นได้ทั่วไป รัฐบาลจัดตั้งคณะกรรมการพัฒนาเคหะแห่งชาติ (Housing and Development Board : HDB) ขึ้น ซึ่งเป็น

¹⁵ กนิษฐา จานเชื่อง, “นโยบายการเคหะแห่งชาติกับการพัฒนาประเทศสิงคโปร์ (ค.ศ.1960-2000)”, น. 44.

หน่วยงานการเคหะแห่งชาติของสิงคโปร์ที่มีรูปแบบองค์การรัฐวิสาหกิจภายใต้การกำกับดูแลของกระทรวงพัฒนาแห่งชาติ นโยบายการเคหะแห่งชาติสามารถช่วยบรรเทาปัญหาการขาดแคลนที่อยู่อาศัย สภาพที่อยู่อาศัยเสื่อมโทรม ปัญหาการแบ่งเขตย่านที่อยู่อาศัยตามเชื้อชาติ นอกจากนี้ นโยบายการเคหะแห่งชาติมีส่วนช่วยให้เกิดการสร้างงาน ลดปัญหาความยากจนและสร้างคุณภาพชีวิตของประชาชนให้ดีขึ้น¹⁶

ภายหลังจากการแยกตัวออกจากสหพันธรัฐมาเลเซีย นโยบายการเคหะแห่งชาติถูกนำมาใช้ในการสร้างสำนึกความเป็นชาติของสิงคโปร์ เพราะสิงคโปร์เป็นรัฐชาติที่เพิ่งเกิดใหม่ไม่มีสิ่งที่ยึดโยงคนในสังคมให้มีสำนึกความเป็นชาติของตนเองหรือรู้สึกถึงความ เป็นหนึ่งเดียวกัน เครื่องมือหนึ่งที่รัฐบาลเลือกนำมาใช้สร้างสำนึกในความหลากหลายทางเชื้อชาติคือ “นโยบายการเคหะ” รัฐบาลใช้นโยบายการเคหะแห่งชาติเป็นเครื่องมือในการแก้ไขปัญหาการแบ่งแยกเขตย่านที่อยู่อาศัยตามเชื้อชาติและปัญหาความขัดแย้งทางเชื้อชาติได้อย่างมีประสิทธิภาพ¹⁷

ปัญหาการแบ่งเขตย่านที่อยู่อาศัยตามเชื้อชาติทำให้กลุ่มเชื้อชาติต่าง ๆ ไม่มีโอกาสในการพบปะสังสรรค์ซึ่งส่งผลให้เกิดความแตกแยกในสังคมขึ้น รัฐบาลใช้นโยบายการเคหะแห่งชาติมาช่วยสลายการแบ่งแยกที่อยู่อาศัยด้วยการผสมผสานคนแต่ละเชื้อชาติให้อยู่อาศัยอยู่ในชุมชนของการเคหะ โดยนโยบายการกลมกลืนทางเชื้อชาติถูกใช้ครั้งแรกในเดือนมีนาคม ค.ศ. 1989 ดังข้อความในเอกสารของกระทรวงข้อมูลข่าวสารและศิลปะของสิงคโปร์ซึ่งระบุว่า “รัฐบาลต้องทำให้แน่ใจว่าจะมีผู้อยู่อาศัยชาวจีนร้อยละ 87 ชาวมลายูร้อยละ 13 และมีชาวอินเดียและเชื้อชาติอื่น ๆ อาศัยอยู่ในแต่ละอพาร์ทเมนต์”¹⁸

นโยบายการเคหะแห่งชาติจึงถูกนำมาใช้เป็นเครื่องมือในการบูรณาการคนในสังคมเข้าด้วยกันเพื่อช่วยกลมกลืนเชื้อชาติต่าง ๆ ให้เป็นหนึ่งเดียวภายใต้สังคมที่มีความหลากหลายทางเชื้อชาติ นโยบายการเคหะแห่งชาติจึงมีความสำคัญอันจะนำไปสู่การสร้างความเข้าใจที่ดีในการสร้างโอกาสให้ทุกเชื้อชาติได้รู้จักกันและเกิดความรู้สึกร่วมในความเป็นพลเมืองของสิงคโปร์ ซึ่งระบุในเอกสารของกระทรวงข้อมูลข่าวสารและศิลปะของสิงคโปร์ที่กล่าวถึงแล้วว่า

นโยบายการเคหะแห่งชาติได้ถูกนำมาใช้ในการรวมประชาชนที่มีความแตกต่างทางเชื้อชาติ ภาษา ศาสนา และวัฒนธรรมให้เข้ามาอยู่อาศัยร่วมกัน

¹⁶ เรื่องเดียวกัน, น. 96.

¹⁷ เรื่องเดียวกัน.

¹⁸ Ministry of Information and the Art, Singapore Facts and Pictures 2000,

ภายในย่านชุมชนของการเคหะแห่งชาติ ซึ่งเป็นชุมชนใหญ่ที่รัฐบาลต้องการสร้างขึ้นเพื่อทดแทนชุมชนดั้งเดิมตามเชื้อชาติ เนื่องจากการเข้ามาอาศัยอยู่ภายในห้องชุดของการเคหะแห่งชาติไม่ได้ใช้คุณสมบัติทางเชื้อชาติเป็นเกณฑ์ในการตัดสินใจ หากแต่พลเมืองสิงคโปร์ทุกเชื้อชาติมีสิทธิเท่าเทียมกันโดยใช้ระบบของก่อนได้สิทธิก่อน.....นโยบายการเคหะแห่งชาติได้ถูกนำมาใช้เพื่อสลายย่านที่อยู่อาศัยตามเชื้อชาติ โดยการก่อสร้างอาคารการเคหะแห่งชาติขึ้นในทุกย่านชุมชนดั้งเดิมตามเชื้อชาติ.....นโยบายการเคหะแห่งชาติมีบทบาทสำคัญต่อการสร้างสำนึกของความเป็นชาวสิงคโปร์ โดยการช่วยสร้าง “บ้าน” ให้แก่ชาวสิงคโปร์ได้มีบ้านเป็นของตนเอง ซึ่งถือว่าการสร้างสิงคโปร์ให้เป็นประเทศบ้านเกิดเมืองนอนของชาวสิงคโปร์ทุกเชื้อชาติ เพื่อนำมาใช้เป็นสิ่งยึดเหนี่ยวทางรูปธรรมไว้กับประเทศและความภาคภูมิใจในการเป็นส่วนหนึ่งของประเทศอันจะนำมาซึ่งสำนึกความเป็นชาวสิงคโปร์อย่างแท้จริง¹⁹

นโยบายการเคหะแห่งชาติจึงก่อให้เกิดการสร้างสำนึกความเป็นชาติของสิงคโปร์ในเรื่องการกลมกลืนทางเชื้อชาติและความเป็นพลเมืองของสิงคโปร์ในการสร้างความรู้สึกถึงความเป็นเจ้าของบางสิ่งบางอย่างซึ่งก่อให้เกิดความผูกพันขึ้นของพลเมืองกับประเทศ รวมทั้งในแต่ละชุมชนก็มีการทำกิจกรรมร่วมกัน ทำให้รู้จักกับเพื่อนบ้านที่ต่างจากตนมากขึ้น

¹⁹ เรื่องเดียวกัน, น.189.

4. การสร้างสำนึกความเป็นชาติโดยการสร้างสำนึกในการมีคุณภาพชีวิตที่ดีของประชาชน

สิงคโปร์มีขนาดพื้นที่เล็กมาก มีทรัพยากรธรรมชาติจำกัด แต่มีที่ตั้งทางภูมิศาสตร์ที่เหมาะสมกับประชาชนที่สามารถใช้ประโยชน์ได้ สิงคโปร์สามารถใช้ประโยชน์จากที่ตั้งทางภูมิศาสตร์ได้เป็นอย่างดีซึ่งมีผลอย่างสำคัญในการทำให้สิงคโปร์เป็นหนึ่งในหลายๆ ประเทศในเอเชียที่มีมาตรฐานค่าครองชีพสูง สิงคโปร์มีท่าเรือที่คึกคักที่สุดในโลกและมีโรงกลั่นน้ำมันที่ใหญ่ที่สุดในโลก สิงคโปร์เป็นศูนย์กลางการต่อเรือและซ่อมเรือที่สำคัญของภูมิภาค ในด้านการกลั่นปิโตรเลียมและเคมีภัณฑ์นั้น สิงคโปร์มีโรงกลั่นน้ำมัน 11 โรงงานและมีกลุ่มโรงงานด้านปิโตรเคมีที่ใหญ่ติดอันดับต้น ๆ ของโลก สิงคโปร์เป็นหนึ่งในศูนย์กลางทางเศรษฐกิจของโลกที่ค่าเงินมีเสถียรภาพสูง อัตราภาวะเงินเฟ้อต่ำ ดอกเบี้ยต่ำและไม่มีการควบคุมการแลกเปลี่ยนเงินตรา อุตสาหกรรมการท่องเที่ยวก็ทำรายได้มหาศาลแก่ประเทศ

รัฐบาลสิงคโปร์จัดสวัสดิการให้แก่ประชาชนของตนเพื่อให้พวกเขามั่นใจว่าพวกเขาจะได้รับการศึกษา การดูแลสุขภาพและมีที่อยู่อาศัยที่เหมาะสม รัฐบาลไม่มีนโยบายการจ่ายเงินชดเชยการว่างงานให้แก่ผู้ที่ไม่มียานทำเพราะรัฐบาลมีงานรองรับเพียงพอสำหรับประชาชนทุกคน นอกจากนี้ นายจ้างและลูกจ้างทุกคนต้องจ่ายเงินเข้า “กองทุนบำนาญ” ซึ่งจะได้รับคืนหลังจากเกษียณอายุ

รัฐบาลสิงคโปร์พยายามใช้ระบบที่เน้นการให้สิทธิประโยชน์ตามความสามารถของประชาชน ยกตัวอย่างเช่น ที่อยู่อาศัยจะถูกจัดสรรตามกำลังความสามารถของประชาชนในการจ่ายค่าที่พัก แทนที่จะพิจารณาจากพื้นฐานความยากจนหรือขนาดครอบครัว นอกจากนี้ นโยบายนี้ยังรวมถึงการรักษาพยาบาลทางการแพทย์ด้วย ในประเทศสิงคโปร์นั้นความไม่เสมอภาคทางสังคมถูกเชื่อว่าเป็นผลมาจากความล้มเหลวของปัจเจกบุคคลที่ขาดความพากเพียรหรือขาดพรสวรรค์²⁰ ปัจเจกชนทุกคนในสิงคโปร์จึงพยายามพัฒนาคุณภาพชีวิตของตนเองให้ดีขึ้น ซึ่งรัฐบาลก็สนับสนุนให้คนแสดงความสามารถของตนเองออกมาซึ่งดูได้จากระบบราชการของสิงคโปร์ที่จะคัดเลือกคนที่มีความสามารถเป็นเกณฑ์การพิจารณารับเข้าทำงาน ดังที่ Chua Beng Huat และ Eddie C. Y. Kua กล่าวถึงในหนังสือชื่อ “The Making of New Nation : Culture Construction and National Identity in Singapore” ว่า

²⁰ Chua Beng Huat and Eddie C. Y. Kua, The Making of New Nation : Culture Construction and National Identity in Singapore, p. 15.

สิงคโปร์เป็นประเทศที่เน้นหนักเรื่องคุณภาพของผู้นำโดยการส่งเสริมให้ผู้นำที่มีคุณวุฒิสูงซึ่งคัดเลือกมาจากห้วงระดับนำร้อยละ 3 ของประชากร ใกล้เคียงต้องการที่จะดึงดูคนที่ดีที่สุดในให้เข้ามาทำงานในรัฐสภา และในรัฐบาล โดยต้องการเลือกเอา “คนที่มีความสามารถมากที่สุด อุทิศตนเพื่องานมากที่สุด ใจกว้างมากที่สุด และฉลาดหลักแหลมมากที่สุด” เข้าทำงาน²¹

สิงคโปร์ได้รับรางวัลระดับโลกมากมาย เช่น สนามบินชาวฮิติอันดับ 1 ใน 5 สนามบินที่ดีที่สุดในโลก หรือสวนสัตว์กลางคืนได้รับรางวัล 6 ปีซ้อน ในการนี้ รัฐบาลสิงคโปร์พยายามนำความสำเร็จในการพัฒนาเศรษฐกิจมาใช้เป็นเครื่องมือในการสร้างสำนึกความเป็นชาติให้ชาวสิงคโปร์ ทั้งนี้เนื่องจากการมีระดับการครองชีพที่ดียอมทำให้ชาวสิงคโปร์เชื้อชาติต่าง ๆ ตระหนักถึงข้อดีในการเป็นพลเมืองของชาติที่มากกว่าการเป็นพลเมืองของดินแดนที่บรรพบุรุษอพยพมา

²¹ โคริน เฟื่องเกษม, “การเมืองการปกครองของสิงคโปร์”, ใน เอเชียตะวันออกเฉียงใต้ การเมืองการปกครองหลังสิ้นสุดสงครามเย็น, น.292.

5. การสร้างสำนึกความเป็นชาติโดยการจัดการเรื่องภาษา

5.1. นโยบายภาษา ค.ศ. 1959-1965

ความต้องการรวมเป็นหนึ่งเดียวกับรัฐต่างๆ ในสหพันธรัฐมลายาทำให้รัฐบาลสิงคโปร์พยายามดำเนินนโยบายที่เน้นความหลากหลายทางเชื้อชาติซึ่งส่งผลต่อการดำเนินนโยบายทางภาษาด้วย แนวนโยบายทางการศึกษากำหนดให้นักเรียนต้องเรียนภาษา 2 ภาษา และกำหนดให้ภาษามลายูเป็นภาษาประจำชาติ หลังจากรัฐบาลสิงคโปร์กลายเป็นหนึ่งในสหพันธรัฐมาเลเซียนั้นได้มีการจัดกิจกรรม “เดือนแห่งภาษาประจำชาติ” (National Language Month) ขึ้นเพื่อสนับสนุนการใช้ภาษาประจำชาติ รวมทั้งมีการศึกษาค้นคว้าเกี่ยวกับภาษาประจำชาติอย่างหลากหลาย เช่น การศึกษาเรื่องไวยากรณ์ สุภาษิต เป็นต้น ดังข้อความ “นี่คือบทเรียนอันยิ่งใหญ่ที่เราชาวมาเลเซียต้องเรียนรู้ที่จะสนับสนุน ชื่นชมและศึกษาการใช้ภาษาชาติ มันเป็นบทเรียนที่ควรแก่ความทรงจำในทุกๆ วัน.....”²² เป็นที่น่าสังเกตว่าจำนวนประชากรที่สามารถพูดภาษามลายูได้ในขณะนั้นมีเพียงร้อยละ 15 เท่านั้น ส่วนที่เหลืออีกร้อยละ 85 พร้อมและเต็มใจที่จะยอมรับให้ภาษามลายูเป็นภาษาประจำชาติและเป็นภาษาที่ใช้ในการติดต่อสื่อสารทั่วไปในสหพันธรัฐมาเลเซีย²³

5.2. นโยบายภาษา ค.ศ. 1965-ปัจจุบัน

หลังจากสิงคโปร์แยกตัวออกจากสหพันธรัฐมาเลเซียแล้ว มรดกอย่างหนึ่งที่ติดมาจนถึงปัจจุบันคือ การใช้ภาษามลายูเป็นภาษาประจำชาติ (national language) แต่ความขัดแย้งในตัวเองของการใช้ภาษามลายูเป็นภาษาประจำชาติอยู่ตรงที่ชาวมลายูได้กลายเป็นชนกลุ่มน้อยของสิงคโปร์ไป ส่วนคนกลุ่มใหญ่คือคนเชื้อสายจีน แต่สาเหตุที่ภาษามลายูไม่ได้สูญเสียสถานภาพของการเป็นภาษาประจำชาติของสิงคโปร์ไปนั้นเพราะสภาพภูมิศาสตร์ของสิงคโปร์ กล่าวคือภาษามลายูมีความสำคัญในการช่วยรักษาสายสัมพันธ์กับประเทศอื่น ๆ ที่ใช้ภาษามลายูซึ่ง

²² Speech by Mr. Ong Pang Boon, (28 April 1965), Retrived February 11, 2009, from <http://stars.nhb.gov.sg/stars/public/viewDocx.jsp?stid=27526&lochref=viewPDFbody.jsp?pdfno=PressR19650428a.pdf&keyword=education>

²³ ibid.

ประเทศเหล่านี้มีตำแหน่งที่ตั้งอยู่แคว้นลุ่มสิงคโปร์ และการที่ภาษามลายูไม่ถูกแทนที่ด้วยภาษาจีนซึ่งเป็นภาษาที่กลุ่มคนส่วนใหญ่ในสิงคโปร์ใช้ก็เพราะสิงคโปร์ไม่ต้องการเป็น “จีนประเทศที่สาม”²⁴

ภาษาที่ใช้อย่างเป็นทางการ (official language) ในสิงคโปร์นั้น ได้แก่ ภาษามลายู ภาษาจีนกลาง (แมนดาริน) ภาษาทมิฬ และภาษาอังกฤษ โดยมีการกำหนดให้ภาษามลายูเป็นภาษาประจำชาติ ส่วนภาษาอังกฤษเป็นภาษาที่ใช้ในการบริหารงานราชการ²⁵ แรงจูงใจของการใช้ภาษาอังกฤษคือ การที่ภาษาอังกฤษเป็นภาษาที่ใช้ในทางกฎหมาย เศรษฐกิจ การค้า เทคโนโลยีและวิทยาศาสตร์รวมทั้งได้รับการพิจารณาว่ามีลักษณะที่เป็นกลาง ดังนั้นนโยบายทางภาษาของรัฐบาลจึงดำเนินไปในทิศทางนี้

ภาษาจีนกลางถูกใช้เพิ่มมากขึ้นในหมู่ชาวจีนที่เดิมมีการใช้ภาษาถิ่นที่หลากหลาย เช่น ฮกเกี้ยนแต้จิ๋ว กวางตุ้ง จีนแคะ ไหล่และฟูโจว ในขณะที่ภาษาที่ใช้พูดโดยชาวอินเดีย นอกเหนือจากภาษาทมิฬแล้ว ภาษาเตเลกู (Telugu) มาลายาลัม (Malayalam) ปัญจาบี (Punjabi) ฮินดี (Hindi) และเบงกาลี (Bengali) ที่มีการพูดกันในหมู่ชาวอินเดีย²⁶

การสำรวจสำมะโนประชากรใน ค.ศ. 1980 แสดงให้เห็นว่าผู้ที่รู้หนังสือส่วนใหญ่ที่รู้ภาษาที่เป็นทางการเพียงภาษาเดียว (monolingual) ซึ่งได้แก่ ภาษาจีน สำหรับกลุ่มคนที่รู้สองภาษาหรือมากกว่าสองภาษานั้น คนที่รู้ทั้งภาษาจีนและภาษาอังกฤษมีมากกว่ากลุ่มคนที่รู้ภาษามลายูและภาษาอังกฤษ²⁷

สัดส่วนของผู้ที่พูดภาษาอังกฤษที่บ้านเพิ่มจากร้อยละ 12 ใน ค.ศ.1980 เป็นร้อยละ 21 ใน ค.ศ.1990 ส่วนคนที่พูดภาษาจีนกลางที่บ้านเพิ่มขึ้นเป็นสองเท่าในช่วงเดียวกันจากร้อย

²⁴ Chua Beng Huat and Eddie C. Y. Kua, The Making of New Nation : Culture Construction and National Identity in Singapore, p.15.

²⁵ Ministry of Information and the Art, Singapore Facts and Pictures 1987, (Singapore : Singapore National Printers Ltd, 1987), p. 4.

²⁶ Ministry of Information and the Art, Singapore Facts and Pictures 2000, p. 9.

²⁷ Ministry of Information and the Art, Singapore Facts and Pictures 1987, p. 4.

ละ 10 เป็นร้อยละ 24 และผู้ที่พูดภาษาจีนท้องถิ่นที่พูดที่บ้านได้ลดลงจากร้อยละ 60 ใน ค.ศ.1980 เป็นร้อยละ 38 ในค.ศ.1990²⁸

ต่อมากการสำรวจสำมะโนประชากรใน ค.ศ. 1990 ได้แสดงให้เห็นว่าอัตราผู้ที่อาศัยในสิงคโปร์ที่รู้หนังสือและสามารถพูดได้สองภาษา (multilingual) หรือมากกว่าสองภาษาและมีอายุตั้งแต่ 15 ปีขึ้นไปนั้น เพิ่มขึ้นจากร้อยละ 37 ใน ค.ศ. 1980 เป็นร้อยละ 45 ใน ค.ศ.1990²⁹

ในปัจจุบันรัฐบาลได้พยายามให้ชาวสิงคโปร์ใช้ 2 ภาษาให้มากขึ้น รวมทั้งให้ชาวสิงคโปร์สื่อสารด้วยภาษาอังกฤษให้ถูกต้องตามหลักไวยากรณ์มากขึ้น โดยใช้นโยบาย “Speak Good English, I can” เพราะภาษาอังกฤษที่ชาวสิงคโปร์ใช้ที่เรียกว่า Singlish นั้นไม่ถูกต้องตามหลักไวยากรณ์ภาษาอังกฤษ³⁰

การสนับสนุนให้ชาวสิงคโปร์พูดได้มากกว่าหนึ่งภาษานั้นมีความสำคัญเป็นอย่างมากต่อการสร้างสำนึกความเป็นชาติ ทั้งนี้ เนื่องจากการพูดภาษาอื่นได้นอกจากภาษาแม่ทำให้อุปสรรคในการสื่อสารกับผู้ที่มีเชื้อชาติและชาติพันธุ์อื่นมีน้อยลงสามารถมีกิจกรรมและทำงานร่วมกันได้และมีผลทำให้ชาวสิงคโปร์เหล่านี้ตระหนักว่าตนมีอัตลักษณ์แตกต่างไปจากประชาชนในแผ่นดินที่บรรพบุรุษของตนจากมา

²⁸ Ibid.

²⁹ Ministry of Information and the Art, Singapore Facts and Pictures 2000, p. 9.

³⁰ ภาษาอังกฤษแบบชาวสิงคโปร์หรือที่เรียกว่า Singlish เป็นลักษณะเฉพาะที่พบในสิงคโปร์ Singlish คือ ศัพท์ที่ใช้อธิบายถึงภาษาอังกฤษที่ใช้ในสิงคโปร์ซึ่งมีมาตรฐานแตกต่างจากภาษาอังกฤษที่ใช้อยู่ทั่วไป นอกจากนี้การใช้ภาษาอังกฤษแบบ Singlish ของชาวสิงคโปร์ไม่ได้เคร่งครัดกับกฎเกณฑ์ทางไวยากรณ์ของภาษาอังกฤษมากนัก ยกตัวอย่างเช่น ประโยคที่เป็นแบบ Singlish เช่น “I go shopping yesterday” ผู้พูดต้องการบอกว่า “ฉันไปซื้อของมาเมื่อวานนี้” ซึ่งหากต้องการให้ถูกต้องตามหลักไวยากรณ์ภาษาอังกฤษควรใช้ประโยคที่ว่า “I went shopping yesterday” รัฐบาลสิงคโปร์จึงพยายามกีดกันการใช้ภาษาอังกฤษแบบ Singlish พิธีกรรายการโทรทัศน์ต่างๆไม่ได้รับอนุญาตให้พูด Singlish ออกอากาศ กระนั้น Singlish ก็ปรากฏในนวนิยายจำนวนหนึ่ง อ้างอิงจาก Justin Corfield and Robin S. Corfield, Encyclopedia of Singapore, (United States of America : Scarecrow Press Inc, 2006), p. 211.

6. การสร้างสำนึกความเป็นชาติโดยการจัดการเรื่องวัฒนธรรม

ในทศวรรษ 1980 รัฐบาลสิงคโปร์ได้เริ่มเน้นการให้คุณค่าในเรื่องคุณค่าแบบเอเชีย (Asian Values) มากขึ้น โดยมีวัตถุประสงค์ที่จะลดกระแสการกลายเป็นตะวันตก (Westernization) ซึ่งก่อให้เกิดความเป็นปัจเจกชนในหมู่ประชาชนมากขึ้น รัฐบาลเลือกใช้บางส่วนของวัฒนธรรมจีน มลายูและอินเดียมาบูรณาการกับการพัฒนาเศรษฐกิจ โดยนำเอาวัฒนธรรมมาเป็นจุดขายในการท่องเที่ยว ในการนี้รัฐบาลสิงคโปร์พยายามผสมผสานวัฒนธรรมสมัยใหม่และวัฒนธรรมตามจารีตของชุมชนทางเชื้อชาติต่าง ๆ เข้าด้วยกัน รัฐบาลพยายามสร้างให้สิงคโปร์เป็นศูนย์กลางของความหลากหลายทางวัฒนธรรม (Multicultural Hub) และนำความหลากหลายดังกล่าวมาเน้นให้เห็นว่าเป็นเอกลักษณ์ซึ่งแตกต่างจากที่อื่น ๆ และเพื่อให้สอดคล้องกับนโยบายดังกล่าว การท่องเที่ยวสิงคโปร์จึงได้พยายามรณรงค์คำขวัญ “Uniquely Singapore” ที่แสดงให้เห็นถึงสิงคโปร์ที่ไม่เหมือนประเทศอื่นใดในโลก ดังข้อความ

เอกลักษณ์เฉพาะตัวเป็นคำที่เหมาะสมที่สุดสำหรับสิงคโปร์ซึ่งเป็นเมืองที่วัฒนธรรมอันหลากหลายผสมผสานและดำรงอยู่ร่วมกันอย่างกลมเกลียว รวมทั้งเป็นดินแดนที่ผสมผสานความเป็นตะวันตกและตะวันออกเข้าด้วยกัน สิงคโปร์ตั้งอยู่ใจกลางแห่งความมหัศจรรย์ของเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ที่ความเก่าและความใหม่ดำรงอยู่ร่วมกันได้เป็นอย่างดี

การอนุรักษ์ชุมชนตามวัฒนธรรมดั้งเดิมจึงเป็นเสมือนการรักษารากฐานในอดีตไว้ ซึ่งชุมชนทางวัฒนธรรมที่สำคัญในสิงคโปร์ ได้แก่ ย่านชุมชนทางวัฒนธรรมของชาวจีน (China Town) ในปัจจุบันชุมชนชาวจีนในบริเวณดังกล่าวนี้ยังคงรักษามรดกทางวัฒนธรรมต่างๆ ได้เป็นอย่างดี

ย่านชุมชนทางวัฒนธรรมของชาวมลายูกลาง เซราย (Geylang Serai) ก็เป็นอีกชุมชนหนึ่งที่รัฐบาลให้ความสนใจ แต่เดิมชาวมลายูที่อาศัยอยู่บนเกาะสิงคโปร์ตั้งรกรากบนพื้นที่กัมปง กลาม (Kampong Glam) แต่หลังจากอังกฤษได้เข้ายึดเกาะสิงคโปร์ก็ได้สั่งให้ชาวมลายูเหล่านี้ออกไปหาที่อยู่ใหม่ โดยพวกเขาได้เลือกเอาย่านกลาง เซรายเป็นที่อยู่อาศัย³¹ ส่วนย่านชุมชนทางวัฒนธรรมกาตอง (Katong) นั้นเป็นย่านชุมชนที่ในอดีตเป็นที่อยู่อาศัยของชาวเปอรานากันผู้มั่งคั่ง ปัจจุบันบ้านโบราณของชาวเปอรานากันหลายหลังยังคงได้รับการอนุรักษ์เป็น

³¹ ธเนศ แสงวงดี, เที่ยวไม่จ้อทัวร์ ดีตัวตะลุยสิงคโปร์, (กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์ทิป ไทย อินเทอร์เน็ต, 2549), น. 284.

อย่างดี³² สำหรับย่านชุมชนทางวัฒนธรรมของชาวอินเดีย (Little India) นั้นยังคงมีการอนุรักษ์ประเพณีต่างๆ เช่น การเพนต์แบบเฮนนา ตลอดจนอาหารการกินแบบอินเดียที่เสิร์ฟอาหารบนใบตองและทานด้วยมือซึ่งหาพบได้ทั่วไป

ย่านชุมชนทางวัฒนธรรมต่าง ๆ เหล่านี้เห็นได้ชัดว่าเกิดขึ้นจากการแบ่งเขตที่อยู่อาศัยซึ่งเป็นผลมาจากการจัดการปกครองในเรื่องที่อยู่อาศัยตั้งแต่สมัยของแรฟเฟิลส์ แม้จะแยกกันอยู่แต่ในบางแห่งก็มีการผสมผสานวัฒนธรรมของทั้ง 4 เชื้อชาติเข้าในพื้นที่เดียวกัน ยกตัวอย่างเช่น ในย่านชุมชนชาวจีนมีสิ่งก่อสร้างทางศาสนาของ 4 เชื้อชาติอยู่ในบริเวณเดียวกัน เช่น วัดศรีมาเรียมมานของฮินดู (Sri Mariamman Temple) วัดพุทธซึ่งเป็นที่ประดิษฐานพระทันตธาตุของพระพุทธเจ้า โบสถ์แฟร์ฟีลด์ของศาสนาคริสต์ (Fairfield Methodist Church) และสุเหร่าจาเมจูลีเย (Jamae Chulia Mosque) สิ่งเหล่านี้เป็นความโดดเด่นซึ่งรัฐบาลพยายามอนุรักษ์ไว้เพื่อใช้เป็นจุดเด่นสำหรับการท่องเที่ยว

³² เรื่องเดียวกัน, น. 285.

7. การสร้างสำนึกความเป็นชาติโดยผ่านสัญลักษณ์ต่าง ๆ

สัญลักษณ์ที่รัฐบาลทั่วโลกใช้เพื่อสร้างสำนึกความเป็นชาตินั้นมีหลากหลาย เช่น ธงชาติ เพลงชาติ สิ่งเหล่านี้ช่วยสะท้อนให้เห็นถึงความแตกต่างของแต่ละประเทศว่ามีลักษณะเฉพาะเช่นไร สิงคโปร์ก็เช่นเดียวกันที่ใช้สัญลักษณ์เหล่านี้มาสร้างสำนึกความเป็นชาติ ยกตัวอย่าง เพลงชาติของสิงคโปร์

เพลงชาติของสิงคโปร์มีชื่อว่า “Majulah Singapura” หมายความว่า “ก้าวไปข้างหน้าสิงคโปร์” เนื้อหาของเพลงสะท้อนให้เห็นว่าหากทุกคนร่วมมือร่วมใจกันสิงคโปร์ก็สามารถก้าวหน้าได้ ทุกคนจึงต้องมีความเป็นหนึ่งเดียวกันในฐานะที่เป็นชาวสิงคโปร์เหมือนกัน ดังข้อความ

มา พวกเรา ชาวสิงคโปร์
มาร่วมมือกันเพื่อความสุขที่มีร่วมกัน
ความมีศีลธรรมของพวกเรา
จะนำความสำเร็จสู่สิงคโปร์
มา พวกเราเป็นหนึ่งเดียวกัน
ด้วยจิตวิญญาณใหม่
ร่วมร้องเพลงเป็นหนึ่งเดียว
ก้าวไปข้างหน้า สิงคโปร์
ก้าวไปข้างหน้า สิงคโปร์³³

สัญลักษณ์ต่อมาที่รัฐบาลนำมาใช้ในการสร้างสำนึกความเป็นชาติคือ สิงโต สิงโตเป็นสัญลักษณ์ที่เกี่ยวข้องกับชื่อ “สิงคโปร์” (Singapura : sing คือ สิงโต pura คือ เมือง) ซึ่งหมายถึงเมืองที่มีประชาชนที่มีความกล้าหาญ ความเข้มแข็งและความยอดเยี่ยม สิงโตมีสีแดงล้วนบนพื้นสีขาว แฉกคอทั้งห้าเส้นของสิงโตหมายถึงประชาธิปไตย สันติภาพ ความก้าวหน้า ความยุติธรรม และความเสมอภาค สีหน้าของสิงโต

³³ Curriculum Planning & Development Division, Ministry of Education, Singapore : From Settlement To Nation, Pre 1819-1971. Singapore, (Singapore : Times Printer Pte Ltd, 2007), p. 170.

เป็นสัญลักษณ์ที่บ่งบอกถึงการตัดสินใจที่มุ่งมั่นในการเผชิญหน้าความท้าทายและเอาชนะ

ทุกๆ

ปัญหา³⁴

อนุสาวรีย์เป็นเครื่องมือหนึ่งที่รัฐบาลทุกประเทศใช้เพื่อที่จะกระตุ้นให้ประชาชนระลึกว่าจะจำหรือลืมเหตุการณ์อะไรในประวัติศาสตร์ เพราะอนุสาวรีย์เป็นเครื่องเตือนใจให้ระลึกถึงบางสิ่งบางอย่างที่รัฐบาลต้องการถ่ายทอด อนุสาวรีย์จึงตั้งอยู่ในที่สาธารณะเพื่อให้ใคร ๆ ก็สามารรถเข้าถึงและเห็นได้ เพราะฉะนั้นสิ่งที่อนุสาวรีย์ชวนให้ระลึกถึงจึงเป็นอดีตที่ถือว่าเป็นสมบัติร่วมกันของทุกคน อนุสาวรีย์จึงเป็นการเลือกหยิบเอาประวัติศาสตร์ส่วนที่รัฐบาลใช้ประโยชน์มาให้เห็นเป็นรูปธรรมและเข้าถึงได้ง่าย³⁵

อนุสาวรีย์ที่ทำหน้าที่ดังกล่าวในสิงคโปร์มีหลายแห่ง เช่น เสาตะเกียบ (Civilian War Memorial) และอนุสาวรีย์ลิม โบเส็ง (Lim Bo Seng Memorial) สำหรับเสาตะเกียบนั้นมีความสูง 61 เมตร ประกอบด้วยเสา 4 ต้น สร้างขึ้นเพื่ออุทิศให้แก่พลเมืองที่เสียชีวิตในช่วงที่ญี่ปุ่นปกครองสิงคโปร์ พื้นที่ตรงกลางของเสามีโกศบรรจุอัฐิเหยื่อเหล่านี้ไว้ด้วย

ส่วนอนุสาวรีย์ลิม โบเส็งเป็นอนุสาวรีย์ที่มีรูปทรงคล้ายสถูป อนุสาวรีย์ดังกล่าวสร้างขึ้นเพื่อรำลึกถึงวีรบุรุษชาวพื้นเมืองผู้เสียสละชีวิตในการต่อต้านกองทัพญี่ปุ่นในช่วงสงครามโลกครั้งที่ 2 นอกจากนี้ลิม โบเส็งยังได้รับยศนายพล (Major General) จากรัฐบาลจีนหลังการมรณกรรมของเขา

จากอนุสาวรีย์ที่ยกตัวอย่างข้างต้นเห็นได้ว่ารัฐบาลสิงคโปร์พยายามสร้างอนุสาวรีย์สำหรับรำลึกถึงวีรบุรุษในเหตุการณ์ต่างๆ โดยเฉพาะในช่วงที่กองทัพญี่ปุ่นปกครองสิงคโปร์ รวมไปถึงถึงพลเมืองที่เสียชีวิตจากเหตุการณ์ดังกล่าว เพื่อสร้างให้ชาวสิงคโปร์รุ่นใหม่รู้สึกถึงวีรบุรุษในอดีตที่ทำเพื่อประเทศชาติ หรือความทุกข์ระทมที่บรรพบุรุษร่วมฝ่าฟันมาร่วมกันมา รวมทั้งสะท้อนให้เห็นหน้าที่พลเมืองที่รัฐบาลต้องการปลูกฝังว่าคนทุกคนมีหน้าที่ต้องรักษาดินแดนแห่งนี้ไว้ด้วยชีวิต ซึ่งเป็นสำนึกความเป็นชาติที่มีความสำคัญ

³⁴ Ministry of Information and the Art, Singapore Facts and Pictures 2000, p. 12.

³⁵ นิธิ เอียวศรีวงศ์, ชาติไทย, เมืองไทย, แบบเรียนและอนุสาวรีย์, (กรุงเทพฯ : บริษัท มติชน จำกัด, 2547), น. 86-87.